

Nordfyns Folkehøjskole

2. maj 2012

at forklare det uforklarlige

Hans Jørgen Vodsgaard

Interfolk
Institute for Civil Society

Højskolens opgave

Højskolens to spor - det faglige og det almene sigte

- uddannelse og dannelse
- ”at finde sangen bag ploven”
- at undervise *med* fag og ikke *i* fag

Højskolens kerneydelse er

- det personlighedsudviklende / det eksistentielle
- menneske først ..

Pædagogiske metoder

- først oplive, så oplyse
- den levende vekselvirkning – det levende ord

Højskole i Sorø: Skolen for livet

Universitet i Gøteborg: Skolen for lyst

Udviklingsprojektets ide

Hovedmålet

- At dokumentere den eksistentielle dimension
(At sætte ord på det uforklarlige)

Afledte mål

Generelt

- At synliggøre højskolens betydning udadtil
- At bidrage til kvalitetsudvikling indadtil
- At profilere Nordfyns Højskole

Især

- At vise resultater for restgruppe af unge
- At positionere sig i forhold til nye flexuddannelse
- At få flere elever

Et bredere formål

– at fremme en humanistisk-demokratisk dagsorden i tidens kulturkamp

Livslang læring og kompetencer på dagsordenen

EU Kommissionen udgav i 2000

Memorandum on lifelong learning

Livslang

- Fra vugge til grav

Livsbred

- Formel uddannelse
- Ikke-formel læring (i folkeoplysning mv.)
- Uformel læring (i foreningsliv mv.)

*Nu EU overnational lovgivning
for uddannelse, kultur, sociale forhold mv.*

Livslang Læring – en gammel ide

Antikkens grækere

- *Sokrates* (469 –399 BC)

Italiensk renæssance

- *Leonardo da Vinci* (1452 - 1519)

Hollands humanisme

- *Erasmus af Rotterdam* (1466 - 1536)

Fransk oplysning

- *Comenius* (Tjekke) (1592 –1670)

Tysk nyhumanisme og dannelsestænkning

- *Humboldt* (1767 - 1835)

Dansk folkeoplysning

- *Grundtvig* (1783 - 1872)

Læring for livet – moderne tid

John Dewey: *Democracy and Education*, 1916

Eduard Lindman: *Meaning of Adult Education*, 1926

Basil Yeaxlee: *Lifelong Education*, 1929

FN's Menneskerettighedserklæring, 1948

Artikel 1:

Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd

Artikel 22

Enhver har (..) krav på de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, der er uundværlige for hans værdighed og hans personligheds frie udvikling .

Artikel 26

Undervisningen skal tage sigte på den menneskelige personligheds fulde udvikling og på at styrke respekten for menneskerettigheder og grundlæggende friheder

Konvention til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder
1950 af det Europæiske Råd

Den europæiske unions charter om grundlæggende rettigheder.
2000 af Parlamentet, Rådet og Kommissionen

Paradigmeskifte for livslang læring

UNESCO lancerede "livslang læring" i 1970'erne

- Adgang til viden og kultur som en menneskeret
- Dagsorden om menneskelig og demokratisk udvikling
- Et humanistisk paradigme

OECD overtog "livslang læring" i 1980erne

- Opkvalificering af arbejdskraften til global konkurrence
- Dagsorden om investering i "human capital"
- Et økonomisk-instrumentelt paradigme

Edgar Fauré: Learning to be, 1972

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

Livslang læring på EU's dagsorden

OECD's forståelse blev den nye meta-fortælling i 90erne

EU Commission: White Paper, 1993

Growth, Competitiveness and Employment. Challenges and Pathways to the 21th Century.

EU Commission: White paper, 1996

Teaching and Learning. Towards the Learning Society

Council: Luxemburg declaration, 1997

The European employment strategy included the definition of lifelong learning,

Council, March 2000

Lisbon strategy

“European Union shall become the most competitive and dynamic knowledge-based society in the world”

EU Commission,

Memorandum on Lifelong Learning, Nov 2000

Communication: Making a European area for lifelong learning, Nov 2001

The Parliament and the Council, December 2006

The European reference framework on key competences for lifelong learning,

EU Commission, March 2010

Europe 2020 strategy

Modsatninger i EU's mål for livslang læring

Memorandum, 2000

- Beskæftigelsesegnethed contra aktivt medborgerskab

Meddelelse, 2001

- Beskæftigelsesegnethed contra
aktivt medborgerskab
social inklusion
kulturel sammenhængskraft
personlig realisering

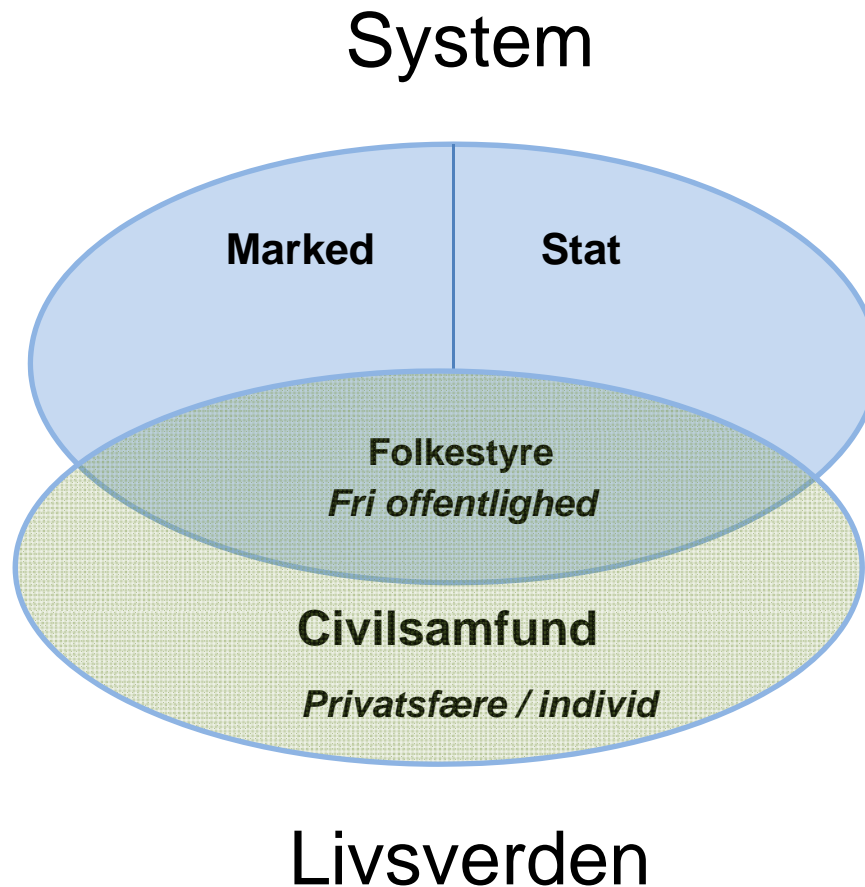
Modsatte mål

- Instrumentelle mål for en effektiv systemverden
- Humanistiske og demokratiske mål for en rig livsverden

Habermas

– differentiering af samfund og fornuft

Nødvendighedens rige

- Det der kan betale sig
- Det vi kan leve af

Teknisk-instrumentel rationalitet

- Diskurser - om effektive midler
- Værdier – effektivitet og nytte
- Samarbejde – hierarkisk

Kommunikativ-ekspressiv rationalitet

- Diskurser – om formål og mening
- Værdier - myndighed og ægthed
- Samarbejde – demokratisk

Frihedens rige

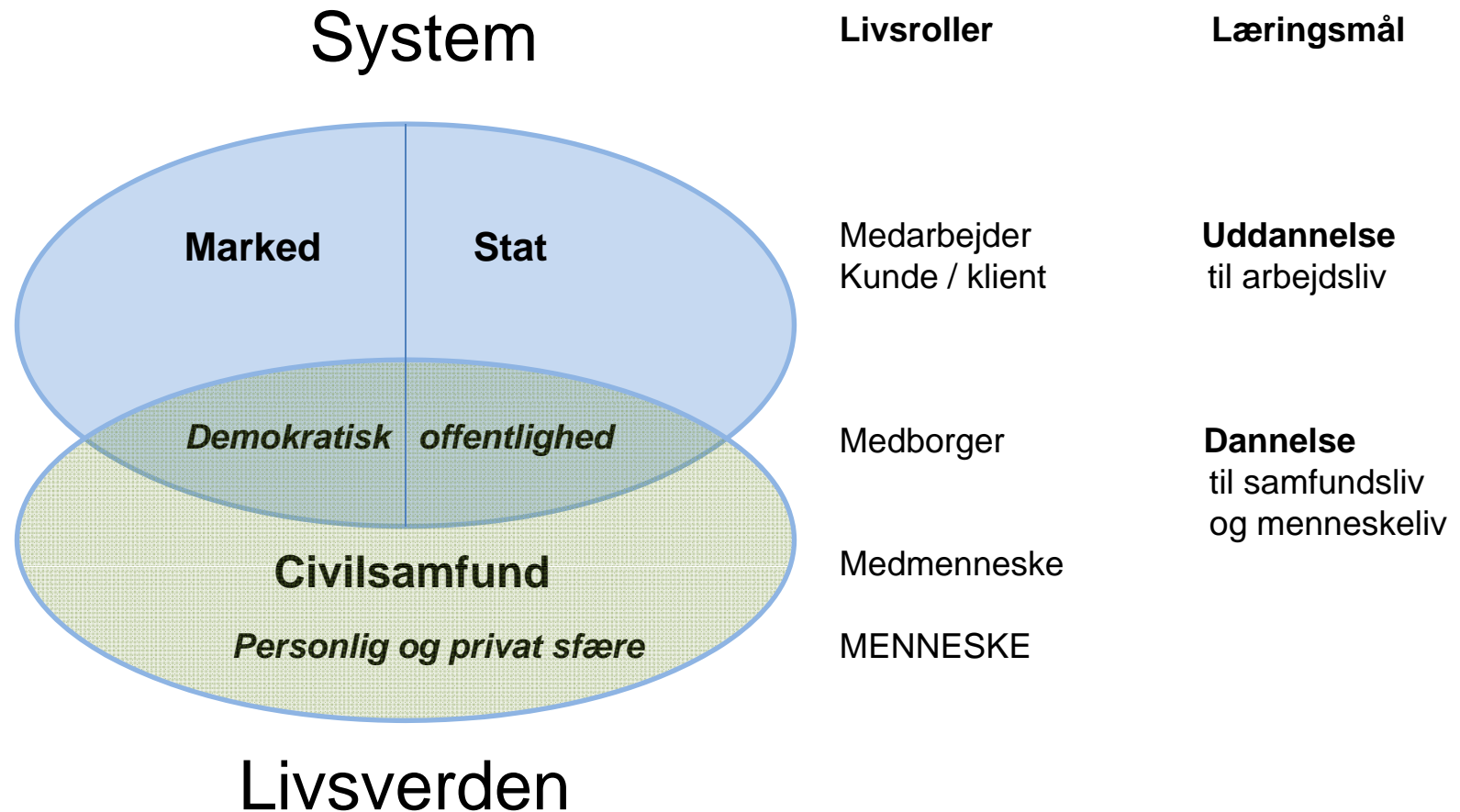
- Det der har værdi i sig selv
- Det vi lever for

Grundtvig:

At kende forskellen mellem solskin og lyn

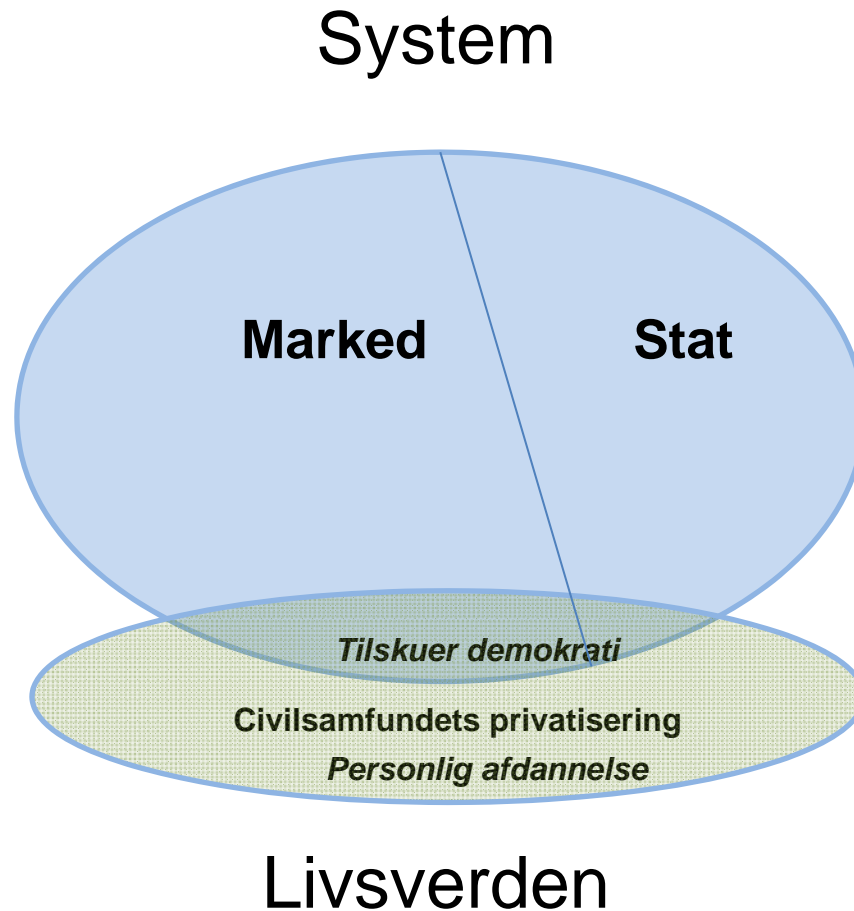

Differentiering af livsroller og læring

Grundtvig:
At finde sangen bag ploven

Systemet koloniserer livsverdenen

En gammel strid mellem de to kulturer har fået nyt liv

Det nyliberale system

Konkurrencestaten

- Markedsgørelse
- New public management
- Instrumentalisering

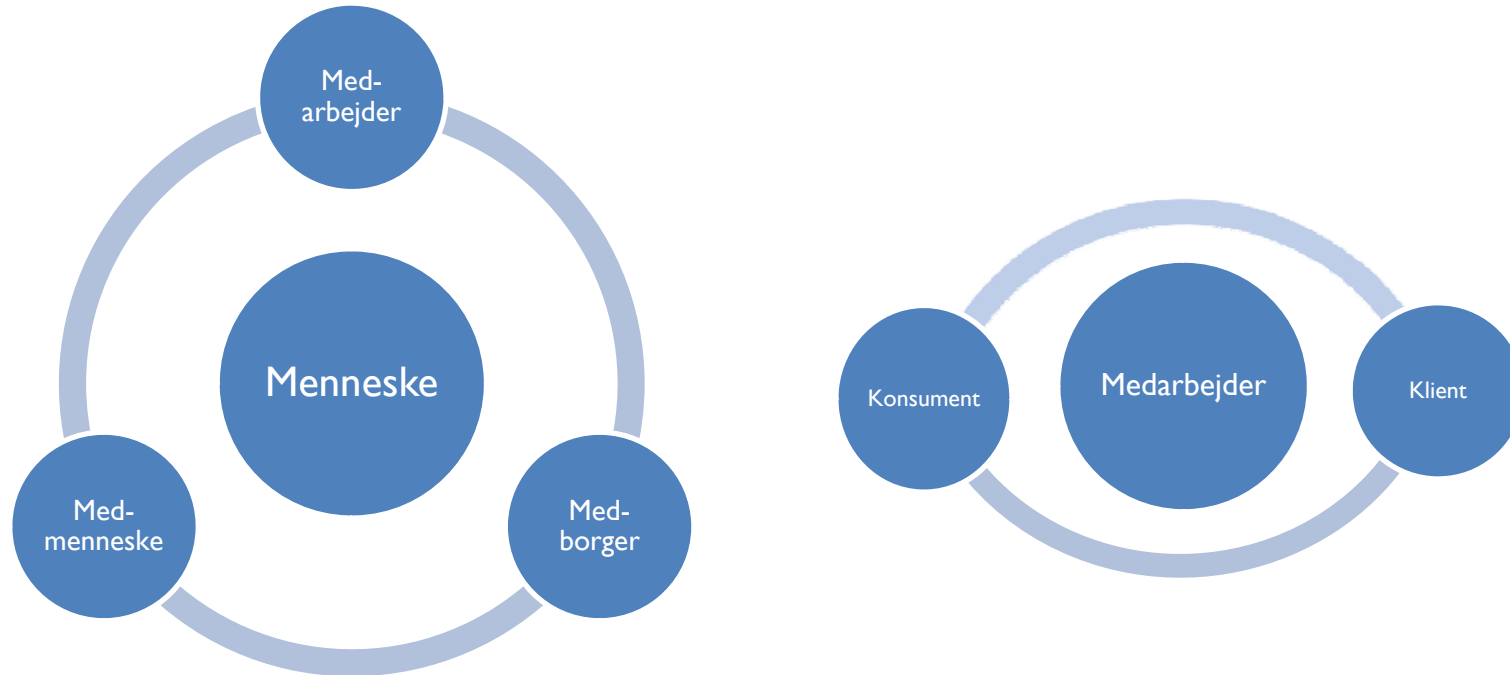
Den koloniserede livsverden

- Fra public service til infotainment
- Fra tanke til faktura
- Fra dannelse til kompetencer
- Fra oplysning til omskoling
- Fra kunst til oplevelsesøkonomi
- Fra foreninger til frivillige

Grundtvig: Til kamp mod det der døder (dødbideriet)

Det moderne menneske – det nyliberale menneske

Tidligere pædagogisk diskurs

Klassisk Curriculum, for 20 år siden

Dobbelt mål

Uddannelse - for arbejdslivet

Dannelse - for det sociale og personlige liv

Dimensioner

Hårde kvalifikationer - Kundskaber (viden og færdigheder)

Bløde kvalifikationer - Personlige kvalifikationer

Dannelse - (alsidig personlig udvikling, myndighed, frihed og folkestyre, personligt livssyn)

Højskolen: de to spor – dannelse og duelighed (at finde sangen bag ploven)

Folkeskolen: alsidig personlig udvikling og faglighed

Gymnasiet: almendannende og studieforberedende

OECD's nye pædagogiske diskurs

Management curriculum

Baggrund – vidensøkonomi og ny management teori i 90erne

- Den lærende organisation
- Human capital
- Fleksible kompetencer
- "De globale symbolanalytikere" ("Den kreative klasse" i 00erne)

Et mål

- Uddannelse for arbejdslivet
- Flexibel, omstillingsparat, kreativ, commitment med krop og sjæl,

Hoved-dimension

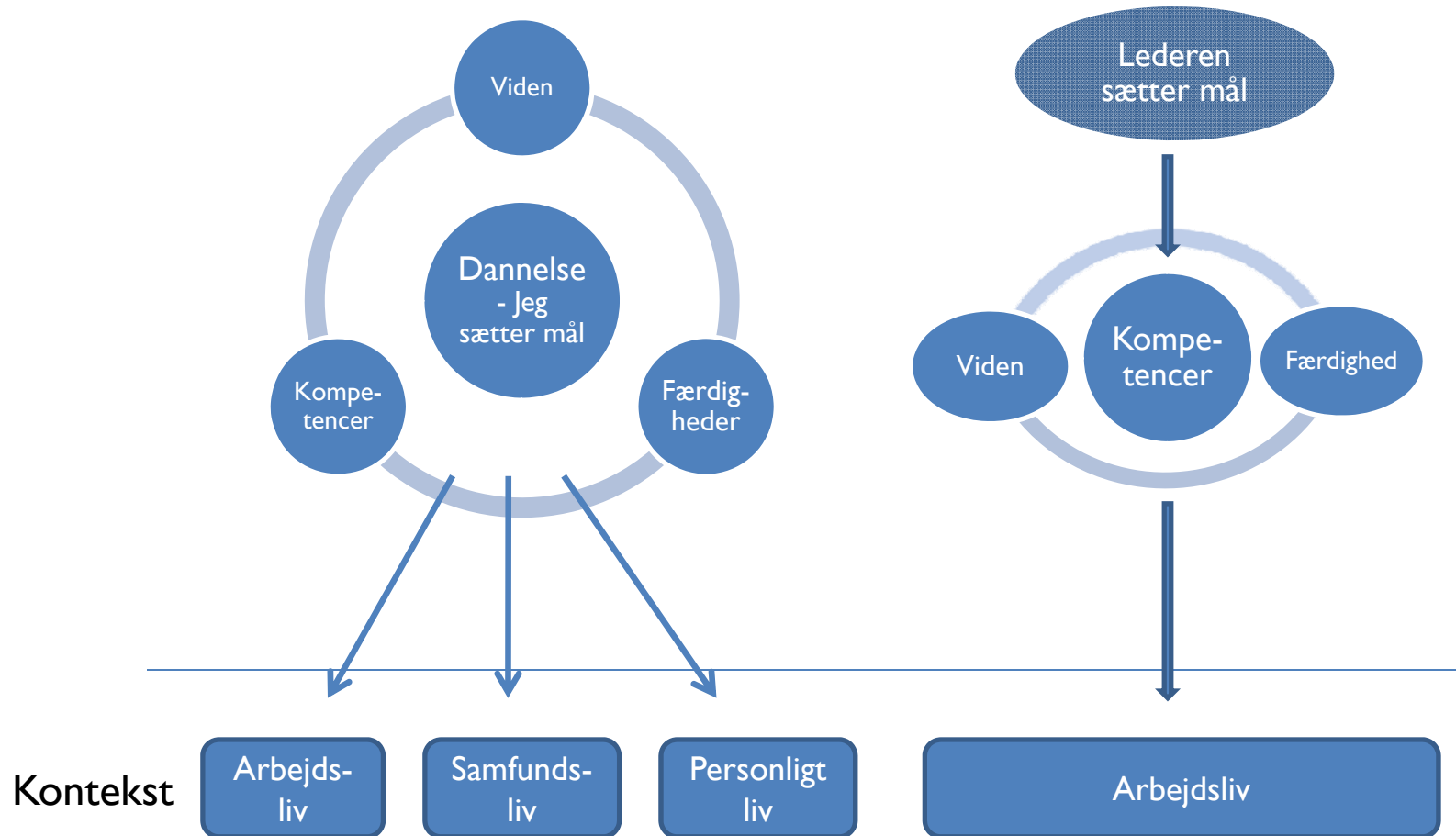
- Bløde personlige kvalifikationer - kompetencer
- Livslang læring som stadig tilpasning og opdatering til firmaets behov

Mercuri Urval: *For di mennesker betyder alt*

Pædagogisk paradigmeskifte

- fra dannelse til kompetencer
- fra indre til ydre styring
- fra myndighed til omstillingsparathed

to humanistisk pædagogiske teorier

EKSISTENSFILOSOFI - fokus på jeget og behovene

Idealet er myndighed (AUTONOMI)

- selvbevidsthed og selvkontrol
- styring og beherskelse,
- holdning og karakter – at være samlet

LIVSFILOSOFI - fokus på selvet og livskraften

Idealet er ægthed (AUTENTICITET)

- selvforglemmelse og hengivelse
- åbenhed og umiddelbarhed
- spontanitet og naturlighed – at være levende

Mogens Pahuus: Holdning og spontanitet

Livsfilosofisk vinkel

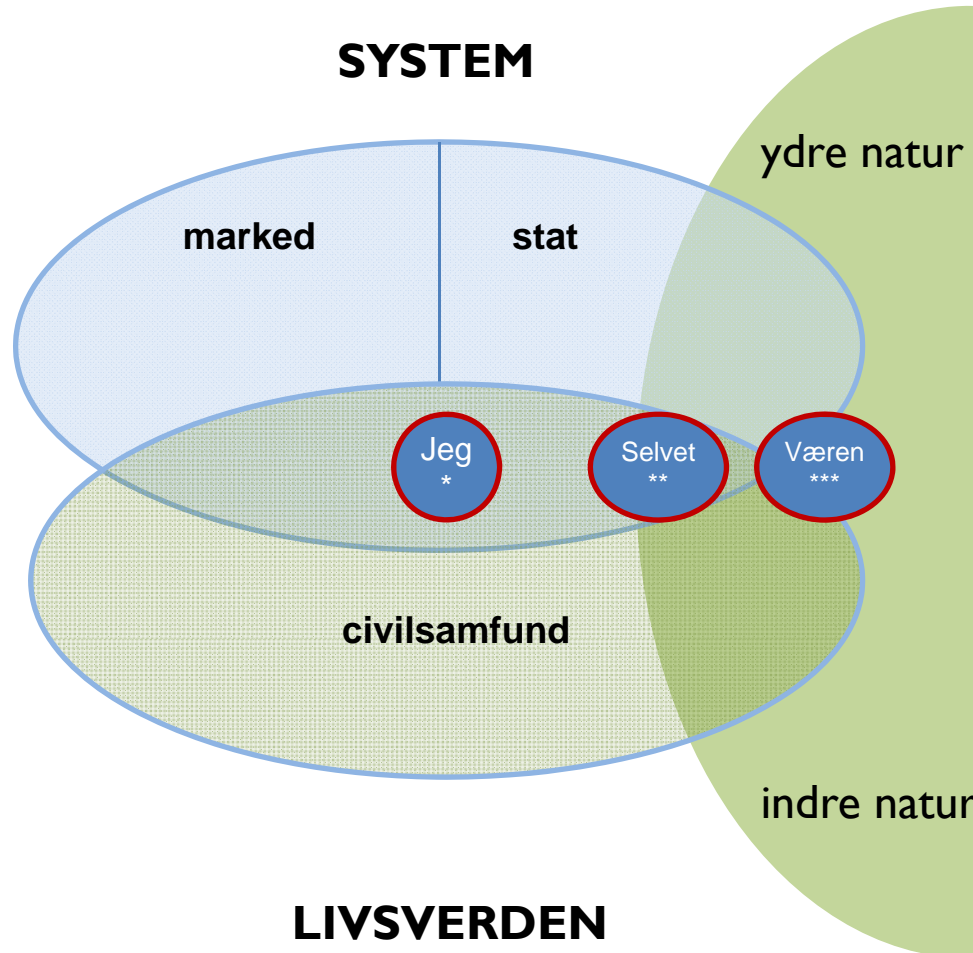
Ludvig Feilberg:

- Fra jegets selvkredsen til selvets ligeløb
- Vekseldrift mellem hverdagsfølelsen og livsfølelsen (mellem hverdage og søndage)

Lignelsen om Marta og Maria

Kultur – natur

NATUR-GRUNDLAG

Løgstrup”

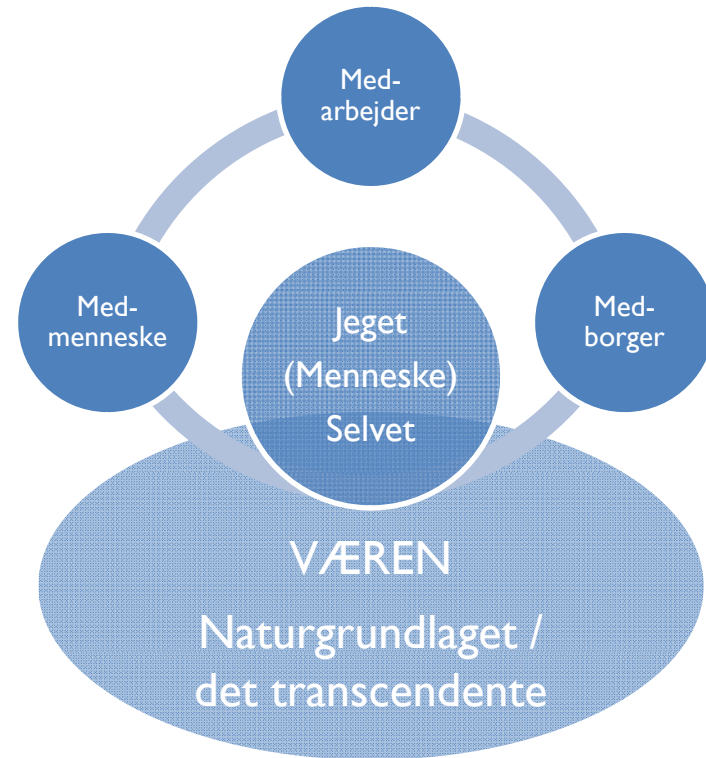
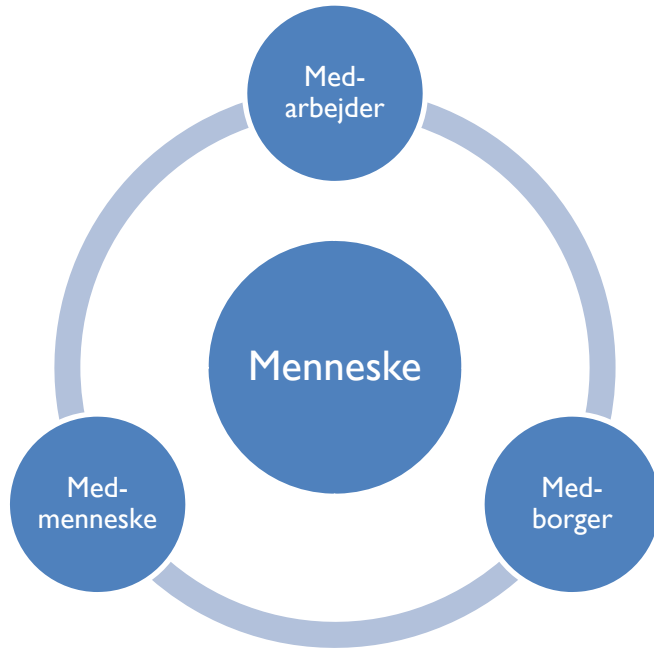
Med åndedræt og stofskifte er vi indlagte i naturens kredsløb, med vore sanser er vi indlagte i universet

” Vi lever i en helt fantastisk forglemmelse af, hvad der er os givet.

- *) Fokus for eksistensfilosofi
- ***) Fokus for buddhistisk livsfilosofi /new age religiøsitet

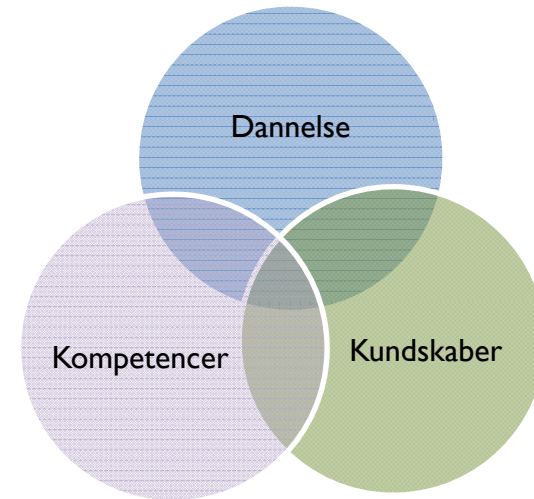
Moderne menneske – New age menneske

Lærings syn i LOAC og NOVA

Læring omfatter tre dimensioner

- Dannelse
- Kundskaber
- Kompetencer

De tre dimensioner er indbyrdes forbundne*

Deres betydning skifter i forskellige sammenhænge

- *Curriculum i kontekst*

*)

- Dannelse bliver løs uden forankring i kundskaber og handlesvag uden kompetencer
- Kundskaber bliver retningsløs uden dannelse og upraktisk uden kompetencer.
- Kompetencer bliver tomme uden kundskaber og rådvilde uden dannelse.

Dannelses-dimensionen

Elementer	Egenskaber / nøgleord
Autenticitet	Selvværd, livsglæde, spontanitet, vitalitet, livsfylde, lykke.
Autonomi	Selvtillid, livsmod, selvbestemmelse, holdning, myndighed, dyd
Refleksiv viden	Bred orientering, tværfaglighed, selvrefleksion, kritisk stillingtagen, personligt livssyn.
Moralsk dømmekraft	Empati, etik, demokratisk kultur, solidaritet, aktivt medborgerskab.
Æstetisk sans	Sensitiv, sensuelle udtryk, poetiske følelser, fantasifuld, kunstnerisk smag.
Integration (hele menneske)	Selvværd, (enhed af selvfølelse og selvtillid, vekselvirkning mellem kontrol og spontanitet. balance mellem fornuft og følelse, synergi mellem viden, moral og æstetik,

Kundskabs-dimensionen

Elementer	Egenskaber / nøgleord
Almenfaglige om mennesker	Almen viden, vurderingsevne, kritisk stillingtagen, handleevne, formidling af egen forståelse af menneskelige, samfundsmæssige og kulturelle forhold
Fagfaglige kundskaber om udvalgt emne	Grundlæggende teori om fagets emne, fagets discipliner og metoder; fagets historiske udvikling, viden om fagets anvendelse; viden om kvalitetsnormer i faget.
Fagdidaktisk indsigt	Fagets undervisningsteknikker, læringsmetoder, faglig etik, bevidsthed om personlig læringsstil, ansvar for egen læring.

Kompetence-dimensionen

Elementer	Egenskaber / nøgleord
Sociale	Samarbejdende, ansvarlig, empatisk, tolerant, inddragende
Kommunikative	Kan lide at kommunikere, klar, bevidst, kan bruge forskellige former, kan ændre stil,
Kreative og innovative	Se nye muligheder, en sikker intuition, iderig, nyskabende, eksperimenterende.
Selv-ledelse	Selvkørende, initiativrig, igangsættende, risikovillig, målbevidst.
Interkulturelle	Åbenhed, nysgerrighed, respekt for forskellighed; interkulturel samarbejdsevne
Læringsevne	Glæde ved at lære, vedholdenhed, selvdisciplin, bevidsthed om egen læringsstil, ansvar for egen læring.

Realkompetencebeskrivelse

Sociale kompetencer

Gå til ▾ **Vejledning** Rediger grundoplysninger Nulstil forløb

← Tilbage
Næste →

Angiv i hvilken grad udsagnene passer på dig.
Du må højst springe to spørgsmål over.

1. Jeg bidrager til, at alle føler sig godt tilpas.
2. Jeg hjælper med at løse konflikter.
3. Jeg lytter til andre mennesker.
4. Jeg sætter mig i andre menneskers sted, når der er behov for det.
5. Jeg kan arbejde med mennesker, som jeg ikke har det godt med.
6. Jeg kan godt lide at arbejde sammen med andre.
7. Jeg tager ansvar, så fælles opgaver bliver løst.
8. Jeg indgår i fællesskab med mennesker, der har en anden baggrund end min egen.
9. Jeg skaber varige relationer til andre mennesker.
10. Jeg skaber sammenhold mellem mennesker.

I meget høj grad	I større grad	I almindelighed	I nogen grad	I mindre grad
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Giv eventuelt et eller flere eksempler på, hvor og hvordan du har demonstreret ovenstående kompetencer:

← Tilbage
Næste →

Afbryd og gem forløb

Få teksten læst op
adgangforalle.dk

Udviklet af Knowledge Lab (Syddansk Universitet) for Undervisningsministeriet.
 Webudgaven er lavet i samarbejde med MOCH A/S.
 Udviklingsarbejdet er sket i samarbejde med brugere og organisationer fra folkeoplysningen, det frivillige arbejde og foreningsarbejdet.

Værktøj til læringsvurdering

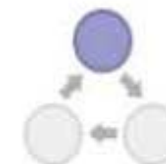
Dannelse / Autenticitet

Første led i dannelse er at have autenticitet i betydningen at være sig selv.

At "være sig selv" betyder, at du er ægte og naturlig, umiddelbar og levende og føler dig hjemme i verden.

Nøgleord er

- Selvfølelse
- Livsglæde og livsfylde
- Spontanitet

Status over din læringsprofil

Her skal du vurdere din evne til at være dig selv. Angiv i hvilken grad udsagnene passer på dig. (Sæt et kryds for hvert spørgsmål).

	I mindre grad	I nogen grad	I almindelighed	I større grad	I meget høj grad
Jeg har værdi i mig selv	☐	☐	☒	☐	☐
Jeg føler mig hjemme i verden	☐	☐	☒	☐	☐
Jeg kan handle spontant og umiddelbart	☐	☐	☒	☐	☐

Dit læringsmæssige udbytte af din organisations tilbud

(sæt et kryds)

	I mindre grad	I nogen grad	I almindelighed	I større grad	I meget høj grad
Angiv den betydning som tilbuddet har haft for at udvikle din evne til at være dig selv?	☐	☐	☒	☐	☐

Forrige

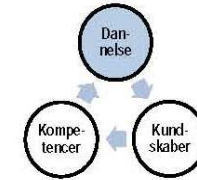
Næste

Gem og tilbage

Dannelse

1.1 Dannelse/autenticitet

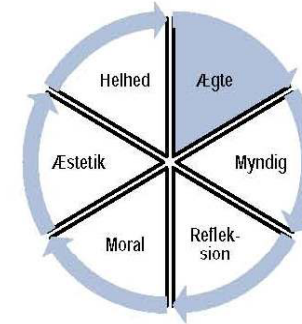

Første led i dannelse er **autenticitet (ægthed)**

At være autentisk betyder, at du er ægte og naturlig, umiddelbar og levende i den betydning "at du er dig selv"

Nøgleord er

- Selvfølelse
- Livsglæde
- Spontanitet
- Livsfylde
- Lykke

Status over din aktuelle læringsprofil.	I mindre grad	I nogen grad	I almindelighed	I større grad	I meget høj grad
Her skal du vurdere den betydning, som egenskaben "autenticitet" har for dig her og nu. Angiv i hvilken grad udsagnene passer på dig.					
Jeg er god til at være mig selv					
Jeg er glad for livet og føler mig hjemme i verden					
Jeg har nemt ved at handle spontant og utvungent..					
Jeg er ofte selvforglemmende optaget af verden og de andre					
Jeg oplever, at mit liv har mening i sig selv, og jeg har værdi som jeg er.					

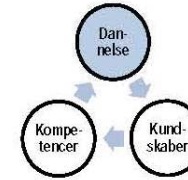
Din prioritering for udvikling af denne egenskab under højskoleopholdet					
Prøv at angive, hvor meget du vil prioritere at udvikle din <i>autenticitet</i> ?					

Beskriv eventuelt kort, hvordan du vil du bruge højskoleopholdet til at udvikle din *autenticitet*?

Dannelse

1.1 Dannelse/autenticitet

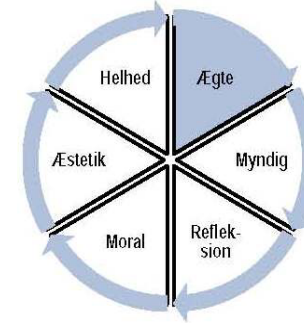

Første led i dannelse er **autenticitet (ægtthed)**

At være autentisk betyder, at du er ægte og naturlig, umiddelbar og levende i den betydning "at du er dig selv"

Nøgleord er

- Selvfølelse
- Livsglæde
- Spontanitet
- Livsfylde
- Lykke

Status over din læringsprofil ved højskoleopholdets afslutning.	mindre grad	nogen grad	almindelighed	større grad	meget høj grad
Her skal du vurdere den betydning, som egenskaben "autenticitet" har for dig her og nu. Angiv i hvilken grad udsagnene passer på dig.					
Jeg er god til at være mig selv					
Jeg er glad for livet og føler mig hjemme i verden					
Jeg har nemt ved at handle spontant og utvungent..					
Jeg er ofte selvforglemmende optaget af verden og de andre					
Jeg oplever, at mit liv har mening i sig selv, og jeg har værdi som jeg er.					

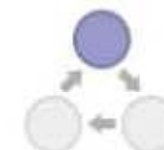
Dit læringsmæssige udbytte af højskoleopholdet					
Prøv at angive i hvilken grad, du fik udviklet din <i>autenticitet</i> ?					

Giv eventuelt et eller flere eksempler på, hvorledes dit højskoleophold har bidraget til at udvikle din *autenticitet*?

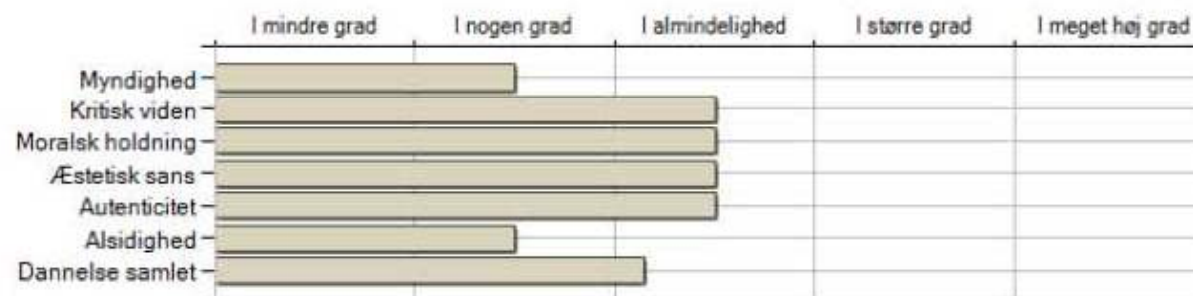
Min dannelsesprofil

Du kan her aflæse den vægt du har givet leddene i din dannelsesmæssige profil, samt din foreningsaktivitets indflydelse på at udvikle denne profil.

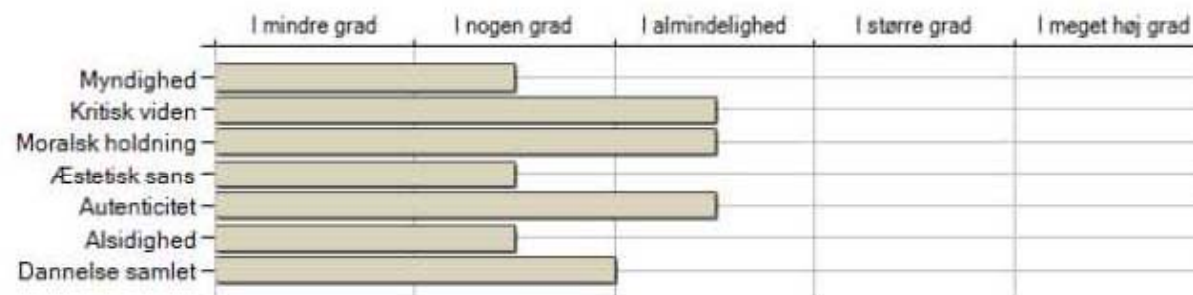
DANNELSE

■ Procent - min aktuelle dannelsesprofil

DANNELSE

■ Procent - min foreningsaktivitets indflydelse

Forrige

Næste

Gem og tilbage

Prøv værktøjet

<http://nordplus.org/>

God fornøjelse

To integrerede værktøjer

For elever og deltagere til selv vurdering af

- Aktuel læringsprofil
- Kulturaktiviteters indflydelse

For lærere og ledere til vurdering af organisationens læringstilbud

- Kan afklare egne mål og prioriteringer
- Kan vurdere udbyttet for gruppe af elever
- Kan sammenligne elevernes og lærernes vurderinger

Kan sikre læringsdokumentation til

- Evaluering, benchmarking og profilering af organisationens aktiviteter
- Multilateral forskning med statistisk data

Paradigme-skifte i Norden og Danmark

Den nordiske udvikling

- Fra folkeoplysning til voksenlæring
- Folkeoplysningens nedbrud

Den danske udvikling

- Nyttiggørelse af ikke-formel og uformel læring
- Danske redegørelser i 90erne om "kvalitet i uddannelserne"
- Fra dannelse til kompetencer

Regeringens globaliseringsrapport om uddannelse og forskning, 2006

350 initiativer fordelt på 14 hovedområder

Det 13. område har titlen "Alle skal uddanne sig hele livet"

Folkeoplysningen, foreningslivet og civilsamfundet nævnes ikke

